

Призначення поета й поезії у вірші «Слово, чому ти не твердая криця...»

Максим Рильський писав, що якби треба було окреслити творчість Лесі Українки одним словом, то цим словом стало б **«боротьба»**. Притому зброєю було б **слово**, а тримати її мали б **поети**.

У літературних колах на межі XIX–XX століть точилася дискусія, у чому ж призначення мистецтва. Частина митців проголошували ідею «чистого мистецтва» і пропагували відхід від реалій життя.

Леся Українка найвищим призначенням мистецтва вважала служіння суспільному прогресу, визвольним прагненням народу. На її думку, мистецтво повинно будити *«віру в можливість краси життя»*, *«мати громадське значення»*, а не *«бавити погляд і слух ситих, спокійних і загоджених людей»*.

Поетичним кредо авторки є вірш **«Слово, чому ти не твердая криця»**. Написано його **25 листопада 1896 року**. Він увійшов до збірки **«Думи і мрії»** (цикл **«Невільничі пісні»**). Саме в цей період було видано додатки до Емського указу, які ще більше забороняли все українське. Текст став реакцією на події й утілює провідні мотиви боротьби та служіння високій меті.

У першій строфі поезії письменниця звертається до слова, яке повинне підіймати народ на боротьбу, а отже, *«здіймати вражі голови з плеч»*.

Авторка порівнює слово із крицею¹.

У другій строфі риторичні запитання трансформуються у стверджувальні інтонації. Це громадянська позиція авторки, яка ніколи не видобувала фальшивих нот зі своєї ліри для боротьби з ворогом, гартувала слово кров'ю власного серця.

Третя строфа — переконання в доцільності своєї письменницької праці, адже її слова приносять людям утіху.

У наступній строфі — думка, що її слово може стати *«кращим мечем на катів»*.

Дві останні строфи сповнені переконанням: художнє слово стає міцною зброєю лише тоді, коли його візьмуть дужі месники, задля яких вона й гартує цю свою зброю.

¹ Криця — шматок заліза пористої будови, який утворюється під час виплавлення сталі з руди.

Леся Українка розуміє, що боротьба буде нелегкою, будуть поразки і страшні жертви, але це не лякає її.

Месники в поезії Лесі Українки — це послідовники ідей боротьби, готові боротися за волю народу, допоки вистачить сили. Поетеса вважає, що її слово може бути «мечем на катів» не лише в її руках. І коли не залишиться сил у неї, нові месники піднімуть зброю та відважно кинуться до бою.

Рід: лірика.

Вид лірики: громадянська.

Тема: звернення до слова як до могутньої зброї в руках людини.

Ідея: уславлення міцної зброї — слова, яке в умілих руках перетворюється на меч. Ліричний герой звертається до слова як до єдиного, що може її захистити, чим вона може домогтися справедливості.

Художні засоби

Твір побудований на *персоніфікації*: до свого слова авторка звертається, як до живої істоти, порівнюючи його з гострим мечем та іскристою зброєю.

Епітети: твердая (криця); гострий, безжалісний (меч); вражі (голови); щира, гартована (мова); (зброя) іскриста; невідомих (братів); месники (дужі); хворі (руки).

Метафори: зіставлення поезії та зброї, слово як зброя іскриста, єдина зброя, меч на катів, щира, гартована мова.

Антитеза: іншим на втіху, на смуток мені...

Відгукуючись про творчість Лесі Українки, Іван Франко назвав її «чи не єдиним мужчиною на всю новочасну соборну Україну», бо ж в Україні тоді не було «поета, що міг силою і різносторонністю свого таланту зрівнятися з Лесею Українкою».

У поезії «Слово, чому ти не твердая криця...» авторка переконує: слово має служити людям, давати їм насагу до боротьби, ставати «мечем на катів». Поети — ті, до кого прислухаються, за ким ідуть, ті, хто має нести слово до людей.